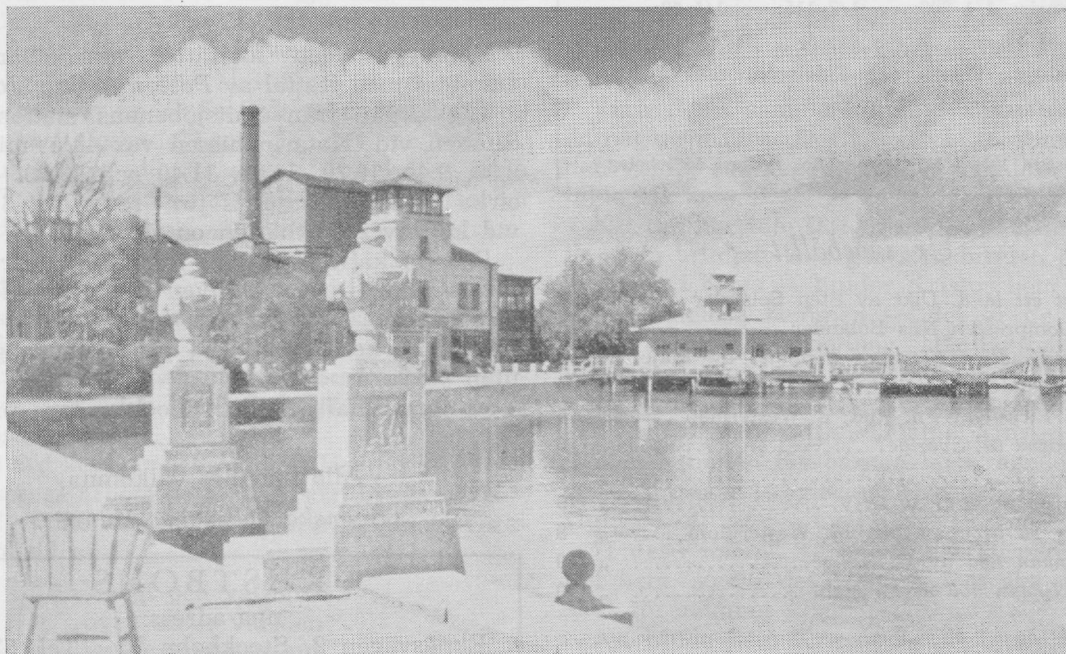

KUSTBON

Nr 2 - Årgång 13

ORGAN FÖR
ESTLANDSSVENSKARNA I SVERIGE

Maj 1956

Hapsal — Svenskbygdens huvudstad

Under sommarmånaderna sökte sig tusentals badgäster till den idylliska lilla staden, som blivit vida berömd för sina välgörande medicinska gyttjebad. Den undergörande gyttjan från Hapsalviken och Ramsösund exporterades över hela världen som skönhetsmedel under benämningen "blue mask". Vy från Stora Promenaden, där kurorkestern under sommarsäsongen gav konserter två gånger dagligen. I bakgrunden Dr Arronets badanläggning och längst bort en skymt av Nuckö.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner.

Redaktör och ansvarig utgivare: *Manfred Nyman*.

Redaktionssekreterare: *Lars Broman*.

Red. och Exp.: Eknäsvägen 2, Stockholm K.

Kustbons postgiro: 19 72 07. Tel. 53 16 37

Utkommer 1956 med sex nummer.

Prenumerationspris 1956 5 kr.

Annonpris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—

Förlovnings-, vigsel- och födelseannonser 5 kr.

Dödsannonser 20 kr.

Härnösand 1956 - Härnösands Boktryckeri Aktiebolag

Ur innehålllet

<i>Vi ha ärvt ett land.</i> Dikt av Sten Selander	Sid. 2
<i>Hem</i> av Domprosten Nils Bolander	” 3
<i>Den oemotståndliga Eleonore Wrangel</i> av Major Carl Mothander	” 4
<i>Klimatet i Rickul</i> av Fil. stud. E. Westerman	” 6
<i>Svenskbyborna till Sverige?</i>	” 6
<i>Hapsalnytt</i>	” 8
<i>August Bergman 50 år</i> av A. V.	” 9
<i>Världen är så liten</i> av Ing. M. Westerblom	” 9
<i>Emilie Ingman död</i> av G. S.	” 10
<i>Ragnhild Nyman död</i> av G. Stahl	” 10

Kallelse till årsmöte och Estlandssvensk hembygdsdag

Föreningen Svenska Odlingens Vänner håller årsmöte i samband med estlandssvensk hembygdsdag söndagen den 12 augusti 1956 kl. 11.00 i Baggensalen, Restaurangholmen, Saltsjöbaden (3 min. promenad från stationen).

DAGORDNING:

1. Godkännande av kallelse till årsmöte.
2. Val av mötesordförande och sekreterare.
3. Val av två justeringsmän.
4. Styrelse- och revisionsberättelse.
5. Beviljande av ansvarsfrihet.
6. Val av ordförande.
7. Val av styrelseledamöter.
8. Val av revisorer.
9. Medlemsavgiften.
10. Övriga frågor.

Hembygdsdagen fortsätter omedelbart efter årsmötet med festtal av *Pastor Arthur Johanson*.

Tåg avgår från Saltsjöbanans station under Slussen vid Katarinahissen var 40:e minut: kl. 9.00, 9.40, 10.20, 11.00, 11.40 och 12.20. Restid cirka 20 minuter. Pris tur—retur kr. 3:— och vid köp av rabatthäften om 10 resor kr. 2:80.

Pris för kaffe med dopp inberäknad serveringsavgift kr. 4:— vari då även ingår hyra för lokalerna.

Obs. Parkera ej bilarna på Restaurangholmen utan på fastlandet.

Rikliga tillfällen till bad och vackra promenader.

Alla hjärtligt välkomna.

Svenska Odlingens Vänner.

KUSTBONS

nya adress:

Eknäsvägen 2, Stockholm K. Tel. 531637

Vi ha ärvt ett land

Vi ha ärvt ett land. Det är fränder och språk. Det är skog och åker och hagar, det är dagligt bröd och fågelsång och frihet och rättvisa lagar.

Vårt land är sekelvindarnas röst i det gångnas heliga lund och den framtid, som grov med nöd eller lust ur dess evigt alstrande grund.

Guds fred över marken, som vilar tyst under fruktsamma sommarskyar, Guds fred över folkets arbetsdag, över städer och vänliga byar!

Här blommar vårt liv. Och här kan vi den dag, då vår gärning för alltid är gjord tryggt gå till vila och somna gott i Sveriges goda jord.

Här sjunger kraftverk och viskande råg sången om alla de döde, som murade tungt av gråsten vår stat och skapade Sveriges öde.

Gud låte vårt verk så bli kärna och frukt av dagarnas flyktiga blom, och give oss nåd att möta med lugn den rättfärdiga framtidens dom!

STEN SELANDER

Domprosten Nils Bolander:

HEM

På nyårsaftonen 1955 satt jag och bläddrade i min församlings Lysnings- och Vigselbok för det gångna året, boken om det svenska hemmet.

Jag såg för min inre syn några brudpar, som jag sammanvigt under året, deras strålande glada ansikten och lysande ögon. Ja, det var rent av deras unga livs största dag. "Jag lyfter mina händer" — Mendelssohns Midsommarnattsdröm — Glädjen högt i tak — blommor — telegram: "Mätte dagens lycka bliva livets". —

Hur har det gått för de tu, som blivit ett, när vardagsnötningen satt in, och hur ska det gå för dem i år?

Det hänger samman med en annan fråga: Hurudan var grunden de byggde på? — hälleberg eller lösan sand?

Guds ord betyder också: "Om Herren icke bygger huset, så arbeta de fåfängt som bygga därpå".

Hem! Vilken stormakt är inte hemmets verksamhet bland oss!

"Högt och välsignat
över allt i världen
är hemmets namn."

Hem — det är någonting varmt och mjukt som lockar fram allt det vackraste i oss, det hjälplösa lilla barnet i själen.

Ordet "hem" faller som en sten i hjärtats spegelblanka sjö och river upp ett blänkande skum av stämningar. Sak samma om det var fattigt eller burget, en liten stuga i skogsbrynet, en präktig röd bondgård med vita knutar, en prosaisk hyreskasern eller en hypermodern storstadsvåning — det lockar oss lika överväldigande.

Aven det trivialaste hem har ju en skönhet, "som vetter inåt", för den som vuxit upp där, en oresonlig skönhet.

Det låg en liten tös på det stora sjukhuset i juletid. En kväll lyfte syster Anna henne fram till fönstret för att hon skulle få titta på den gnistrande stjärnhimlen. Vintergatans flammande härlighet. Men flickungen sade: Stjärnorna hemma är mycket, mycket vackrare. . . .

Hemmet utgör samhällets grundval. Vi lär knappast kunna neka till att hemmets och hem-

livets stormakt är på god väg att degraderas i våra led — trots all heminredningskultur med konsulenter och möbelarkitekter och allt vad det heter.

Våra hems sammanhållning hotas allvarligare än någonsin förr. Det hänger bl. a. samman med den gamla sanningen, att två hemlösa inte kan bilda ett hem.

Kristus har inte fått tillträde till hemmet. Det är så få brudpar som gör som bruden och brudgummen i Kana — bjuder Kristus hem till sig.

De andelösa hemmen — det är de hem där allting går på lösa boliner. Där får barnen växa upp utan några som helst normer. I den friheten blir skogen djungel. Barnuppfostran där går stick i stäv med vad folkhemmet kräver.

I de hemmen får barnen leva regellöst för att sedan inpassas i reglerings-Sverige. Det kan bara sluta på ett sätt — med misslyckande.

"I Jesu namn" — måste det stå skrivet över det hem, som i det långa loppet ska orka göra skäl för namnet "hem".

Att bjuda hem Kristus är att bjuda hem Sanningen, Kärleken, Renheten, Hövisheten, Troheten, Ansvaret, allt som gör livet människovärdigt, värt att kallas liv.

Den mor och den far tar på sig ett tungt ansvar, som låter sina barn växa upp utan Gud och utan tempelvalv.

Livskonstnären, aposteln Paulus, skriver: "I barn, varen edra föräldrar lydiga i Herren, ty detta är rätt och tillbörligt! Hedra din fader och din moder! Det är ju först detta bud som har ett löfte med sig: 'för att det må gå dig väl och du må länge leva på jorden'. Och i fäder, reten icke edra barn till vrede, utan fostren dem i Herrens tukt och förmaning."

"Välsignat är det hem förvisst,
som har sitt allt i Jesu Krist.
Där han ej är, är världen tom,
där han ej bor är fattigdom."

Mätte vi ge våra barn ett sådant hem att de en gång kan säga om det — liksom Geijer — att minnet av det ligger som ett solsken i deras bröst.

Den oemotståndliga Eleonore Wrangel

av Major Carl Mothander

Vi fann henne i form av ett gammalt kopparstick från slutet av 1600-talet i en av de två lärar, innehållande en del av det Toiska familjearkivet, som man trodde ha gått helt förlorat under de stora oroligheterna i Östersjöprovinserna 1906, då Tois delade ett par hundra andra herrgårdars öde att gå upp i lågor. Några av husets folk hade i hast kastat ner en del av de gulnade luntorna i dessa lärar, som under det stora virrvarret vid branden slängts upp på en stallvind, där de begravts under en massa bråte och sen råkat i glömska. Där låg de nu under 30 år, tills de överraskande kom i dagen vid en ombyggnad sommaren 1936.

Det gamla kopparsticket var ett porträtt av en söt ung flicka, Elionore Wrangel, Norette kallad, om vilken ett par av de nyupptäckta dagböckerna och brevbuntarna hade en lika romantisk som äventyrlig kärlekshistoria att berätta, och som skulle kunna bli strålande hjältinna i en roman om ett av historiens "stora kärlekspar", om hon en gång kom i händerna på en stor diktare.

Julafton 1936 hängde min hustru upp det vackra sticket i en stilenlig ram på väggen ovanför mitt skrivbord på Tois, och där blev det hängande tills landets nya herrar några år senare lade sin tunga björnram även på den lilla damen enligt sitt valspråk "Allt ditt är mitt".

Fast detta hände för 15 år sen behöver jag bara sluta ögonen för att i skrivande stund, där jag sitter vid mitt skrivbord här i Stockholm, levande se den lilla ton-åringen framför mig på väggen — de skälmskt lysande stora ögonen, de runda kindernas smilgropar och den lustiga lilla trubbnäsan över den kysslystna körsbärsmunnen och som karaktäristisk avslutning av det livsjublande unga ansiktet en mycket bestämd och viljekraftig liten rund haka. Än i dag blir jag på gott humör, när jag för mitt inre öga ser min lilla oemotståndliga 1600-talsflicka.

Eleonore Wrangel var det moderlösa enda barnet till översten Wolmar Wrangel, kommandant i Berlin, som redan i unga år lämnat sin estländska hembygd för att gå i tjänst hos "Den Store Kurfursten" i Brandenburg. En sträv och kole-risk gammal krigare, som inte var god att tas med, när gikten satte till. Änkling sedan dotterns födelse trodde han sig ha uppfostrat sin flicka i tukt och Herrans förmaning till ett välanständigt och fogligt litet fruntimmer efter tidens krav på unga damer, som i allo rättade sig efter sin barske men välmenande faders vilja. Tills han en höstdag 1682 plötsligt stod som fallen från skyarna.

I överstens hem levde också hans personlige secretarius i kost och logis, studiosus teologiae Georg Wacholtz, son till en av överstens gods-förvaltare. Med förtvivlans mod om än med kallsvetten på sin bleka panna stod den unge secre-

tarius djupt bugande inför sin patronus och anhöll med halvförlamad tunga om hans dotters hand. Sitt hjärta hade hon redan själv givit honom. Rödblå intill slagrördhet, vill jag gärna tänka mig, förmådde översten blott frambringa några gurglande, obegripliga ljud, men då han åter kom till sig, kastade han som ett rytande lejon ut den förmätne och förbjöd honom att någonsin mer visa sig i huset. Sin äreförgätne dotter åter sände han några veckor senare till sin kusin Hans Wrangel på Tois, under vars stränga, gammal-lutherska vård hon nog snart, som han trodde, skulle glömma sin dåraktiga förälskelse.

Trodde den stränge fadern, ja, i sin blindhet. Men grymt hade han misstagit sig i sin 17-åriga dotter — och lika mycket i kusin Hans' ädelborna fruga, fru Sophie Taube, i släkten gemenligen "tant Fiken" kallad, även hon mycket from men högst romantisk och lätttrörd, och som lilla sluga Norette mycket snart förstod att linda kring sitt lillfinger. Därav kom det sig att unge Wacholtz några månader senare befanns vara installerad som huskaplan hos tant Fikens bror, herr Arved Taube på det Tois närbelägna Hördel. Med den lättövertalade tantens hjälp hade de unga nu goda tillfällen att råkas.

Den nye huskaplanen hade tydligen goda utförs-gåvor, ty i stället för att bege sig till den avlägsna sockenkyrkan i Hagers och genomlida gamle prostens långgrandiga, torra predikningar började familjen på Tois och åtskilliga grannfamiljer hellre åka till Hördel för att njuta den unge kaplanens mer poetiska och betydligt kortare! — utläggningar, och ofta nog lånades förkunnaren ut både till Tois och andra herrgårdar.

Skisser av 1600-talets Tois visar en rymlig byggnad med mörka prång och djupa fönster-nischer, väl passande för ett dåtida kärlekspars hemliga möten. Men unga Norette hade dock inte intrigerat ihop allt detta bara för att en och annan söndag få pussas i smyg. Hon hade satt sig i huvudet att gifta sig med sin Wacholtz. Med sin stränge far i Berlin skulle hon sen nog komma till rätta på något sätt.

Jag vågar inte säga, om det var tant Fiken, som var språkrör för sin solstråle Norettes illistiga planer, eller rätt och slätt ödet, som fick onkel Hans att med sina båda damer i en stor kalesch och åtföljd av en väldig rustvagn företa en resa till Riga med ändamål att söka övertala sin gamle vän, den svenske generalguvernören greve Hastfer, att lägga sig ut för honom hos höga vederbörande i Stockholm denna sorgens vår 1683, då herrrens till Tois andra gård, Kohat, råkat i farozonen för konung Karl XI:s obönhörliga Reduktionskommission. Mottagandet blev visserligen mycket hjärtligt med stor välkomstbankett, men det praktiska resultatet inskränkte sig till ett rutinmässigt introduktionsbrev till kommissionens

mäktige chef, greve Erik Lindskiöld. I rätt tryckt stämning anträdde återresan till Tois.

Under den tunga kaleschens långsamma framrullande malde det Hastferska intruktionsbrevet hela tiden i Norettes illfundiga lilla huvud. Det gällde nu att handla slugt och framför allt att sätta litet fart på den av allt att döma något tröghörde unge kaplanen. I Norettes spekulativa hjärna började nämligen en fantastisk plan ta fast form: att genom att rädda Kohat ur Reduktionskommissionens klor vinna onkel Hans för att förmå sin kusin i Berlin att ge sin faderliga välsignelse till den hemliga vigsel med unge Wacholtz, som föresvävade henne, om också ännu så länge blott i lösliga konturer. Allt detta måste dock ske bakom onkel Hans rygg, ty, det förstod hon, denne pliktstarke, rätlinjige man skulle inte ens *hon* ha någon utsikt att prata omkull. Norettes list skulle dock visa sig överstiga många mäns förstånd, och hon visade vid genomförandet av den lika äventyrliga som obetänksamma planen en glänsande begåvning som organisatör och strateg.

Kl. 7 om morgonen den 13 september 1683 vigdes Norette med sin Wacholtz i största stillhet i en skum vrå i Revals domkyrka av vice adjunkten hos superintendenten Helwig, Johann Rausen, i närvaro endast av tant Fiken och dennas förtrogna och blint tillgivna kammarjungfru Marja som enda vittnen. Omedelbart efter vigseln åkte det nygifta paret ner till Köpmansbryggan där den förhryda jakten Anna Christina av Åbo låg redo att segla de båda till Stockholm. I bagaget hade Norette vigselattest, intruktionsbrev och alla handlingar rörande Kohat.

Den förslagenhet, djärvhet och förmåga att charma både män och kvinnor, som den 17-åriga Norette lade i dagen för att få denna vigselattest i handen, är hart när otrolig, och till hennes ursäkt kan blott anföras en ungdomlig kärlek över vanliga gränser. Ty vad hon lyckades övertala dessa båda unga teologer till — brudgummen och vigselförrättaren — var enligt tidens kyrkolag en serie svåra förbrytelser, som kunnat kosta dem vida mer än kappan och kragen. För att nu inte tala om tant Fiken och den så medgörliga Marja, som antagligen var en lika romantisk fjolla som sin härskarinna.

Lagenligt hade Norette måst ha sin giftomans, i detta speciella fall farbror Hans skriftliga medgivande till äktenskap. Sådant medgivande presenterades visserligen, men förfalskat av tant Fiken. Adjunkten Hausen, som jag föreställer mig lika världs- som kvinnofrämmande som brudgummen, tycks värnlös ha fallit i farstun för Norettes charme och låtit sig övertalas till vigsel utan föregående lysning och aktens införande i kyrkoboken. Men inte nog med det, på vigselattesten hade han nobiliserat den ofrälse förvaltarsonen till *von* Wacholtz för att i Sverige ge paret sken av en viss likbördighet. Därigenom hade unge Wacholtz utsatts för en fruktansvärd fara, ty som vigseln alltigenom var tillkommen på falska grunder och alltså av noll och intet värde, hade han formellt gjort sig skyldig till en den

tiden svårt kriminell handling: att som ofrälse ha "lägrat en adelig jungfru."

Ankomna till Stockholm tog det unga paret, vars första åtgärd i Sverige varit att engagera en betjänt och en kammarjungfru, in hos en släkting till farbror Hans, amirallöjtn., senare kungl. rådet Didrik Wrangel, som numer visserligen var landshövding i Österbotten, men som i officiella uppdrag en stor del av året vistades i Stockholm och därvid hade sin våning på Skeppsholmen. Amiralen som var farbror Hans affärsombud i Sverige, tog på det hjärtligaste emot de unga tu och överlämnade aningslös en betydlig summa av farbror Hans tillgodohavande hos honom efter framförande av ett förfalskat brev från denne.

I amiralens sällskap gjorde paret först privat visit hos greve Lindskiöld, som dagen därpå mottog dem på sitt tjänsterum, där Norette framlade affären Kohat och framvisade alla papperen. Sedan tog han två gånger emot "fru von Wacholtz" i enrum, och snart hade Norette svart på vitt på att Kohat var räddat. Om detta berodde enbart på hennes charme, kontant erkänsla eller bådadera är obekant. Men däremot är det historiskt känt, att Reduktionskommissionens höge chef ingalunda var okänslig för mutor — om summan bara var stor nog.

Det kan här tillfogas, att det i familjen Ungern-Sternbergs arkiv påträffats ett för greve Lindskiöld och andra höga herrar synnerligen blamant papper, i det att den dåtida herren till Hohenholm bland andra papper kvarglömt en med blyerts gjord förteckning över personer, som i ett reduktionsärende mottagit olika summor för att tillmötesgå den hotade godsägaren.

Att den redbare farbror Hans blev både ursinnig och rädd, då han erfor denna fräcka bedrägerihistoria, kan man förstå, och den olyckliga tant Fiken hade nog inga glada dagar med sin herre och man. Men då han snart därpå erhöll meddelande att Kohat var räddat, lugnade han sig så småningom och teg tacksam inför detta fullbordade faktum.

Efter någon tid företog han på Norettes och tant Fikens böner en resa till Berlin i det föga angenäma uppdraget att meddela den koleriske kommandanten hur föga hans kusin på Tois motsvarat förtroendet att i faders ställe vaka över en ung flickas dygdiga leverne. Även den stränge fadern fann snart också för lämpligast att stillatigande föga sig i samma faktum, helst som kusin Hans understött sin enträgna vädjan med ett avsevärt bidrag till hemgiften.

Det unga paret, som på hemlig ort i Sverige i spänning avvaktade underrättelser från Berlin, fick omsider tillfredsställande svar: Översten godtog unge Wacholtz som sin måg men på vissa villkor: För det första måste de tu i största stillhet stanna ett år i Sverige i lantlig enslighet för att låta gräs växa över skandalen. Under tiden ville översten söka utverka sin kurfurstes lagliga nobilisering av Georg Wacholtz, och efter väntårets slut skulle paret avresa till ett av överstens gods i närheten av Amklam i Pommern, och där invänta lagenlig vigsel och bröllop under de fest-

Klimatet i Rickul

av Fil. stud. E. Westerman

Någon har präglat uttrycket "Människan är naturens herre". Hon kan efter behag utnyttja dess stora resurser, som ligger förborgade i atomkraft, vattenfall m. m. Med andra ord skulle naturen vara mänsklighetens lydiga slav. Hur felaktigt visar sig emellertid inte denna tes vid närmare eftertanke. Jorden behöver endast rucka en aning på sig i form av en jordbävning, för att våra byggnader skall störta samman likt korthus, varvid tusentals människoliv går till spillo. Vindar kan med oemotståndlig kraft dra fram och sopa med sig allt i sin väg, såsom den beryktade tornadon i Amerika. Översvämningar med tusentals offer i människoliv har ej heller varit någon främmande företeelse i Västeuropa under de senaste åren. Dessa påståenden må motivera, att man tar ovannämnda tes till förnyad prövning, varvid vi inser vår klara beroendeställning av vad naturen har att bjuda oss.

Jag behandlade i en föregående framställning jordmånen som förutsättning för åkerbruket. Många är benägna att betrakta denna som den allena saliggörande faktorn, med vars hjälp man kan åstadkomma det mesta från odlingssynpunkt. Anledningen till detta torde vara, att kontraster här så bjärt framträder. En bonde med steniga och magra tegar har all anledning att avundas sin lyckligare lottade granne med leriga och bördiga åkrar. Det finns emellertid en annan faktor, som är av grundläggande betydelse för odling och liv överhuvud taget, nämligen klimatet. I detta begrepp brukar vi innefatta vädret d. v. s. nederbörd och temperatur under en längre period. Där kolden är stark eller nederbörden alltför ringa, kan liv endast i begränsad utsträckning förekomma. Å andra sidan kan mycket höga temperaturer och riklig nederbörd göra den naturliga vegeta-

tionen alltför yppig för att kunna behärras av människan. Stora delar av jordklotet utgöres av torr- och kölldödsbälten eller ogenomträngliga tropiska regnskogar.

Vad har klimatet haft för inverkan på mänsklighetens utveckling till den ståndpunkt, där vi i dag befinner oss? Vi har lärt oss att betrakta Centralasien som människans urhem, varifrån hon sedan utvandrade i skilda riktningar. På de nya platser man kom till, möttes man av helt nya klimatiska betingelser, till vilka man i möjligaste mån måste anpassa sig. Just detta kan ha varit avgörande för utbildandet av de kroppsliga och själsliga särmärken, som i vår tid utmärker olika folkslag. De, som sökte sig mot nordligare trakter fick kämpa mot större svårigheter i form av köld, som tvingade till samlande av vinterförråd, varmare kläder, uppförande av vinterbostäder m. m. Uppfinningsrikedom och anpassning till förhållandena har varit bidragande till kulturens blomstring i norra och mellersta Europa, USA m. m. Naturligtvis gick detta inte fort, och de tidigare högst stående kulturerna utvecklades också under avsevärt behagligare klimatiska förhållanden i Egypten, Babylonien och Kina — länder som alla är belägna i ett stråk på c:a 30° n. br. Ekvatoriala länders inbyggare ha ej haft större problem utan kunnat leva av vad naturen direkt kan ge dem. Någon kulturell utveckling har följaktligen ej framtingats och världens lägst stående folk, såsom wedda på Ceylon och botokuderna har ännu ej passerat stenåldersstadiet.

Rickul är beläget på c:a 59° n. br. alltså aningen sydligare än Stockholm. Denna breddgrad löper genom Sibiriens och Canadas barrskogsregioner, som är endast glest befolkade. Folktätheten i Canada är i genomsnitt 1 person per km² vilket är mindre än Lapplands. I Rickul utgjorde den hela 25 personer per km² vilket ändå är en ganska låg siffra i jämförelse med 700 som förekommer i intensiva jordbruksområden. Likväl torde siffran ge en uppfattning om hur väl lottat Rickul i kli-

liga former, som anstode kommandanten i Berlin och dennes dotter. Wacholtz måste avstå från den prästerliga banan och anträda en civil karriär, som svärfadern åtog sig att lägga tillrätta.

Den 16 juni 1684 ägde vigseln rum i Berlins garnisonskyrka. I bröllopgåva skänkte översten Norette sitt fädernegods Lüssow i närheten av Berlin.

Wacholtz steg raskt i graderna och äktenskapet kunde ju inte bli annat än lyckligt efter så lång och svår kamp. Men lyckan varade inte länge, ty redan den 22 januari 1692 avled den barnlösa Norette i mässling och begravdes under stora ceremonier i familjens gravkor i Börnicke kyrka i Pommern.

Över graven står i en nisch en porträttbyst i brons, tydligen tillkommen efter ovannämnda kopparstick, av Eleonore von Wacholtz, född Wrangel, och på en marmortavla därunder läser man en liten vemodig nekrolog i tidens bombas-

tiska stil, och som här återges på originalspråket:

*So war der Wrangelin Gesichte und Gestalt.
Die Tugend, Gottesfurcht Und Zierde der Ge-
beeren
damit sie war begabt, kann nicht entworfen wer-
den.*

*Dem Himmel war sie lieb, drum nahm er sie so
bald.*

*Ihr Wacholtz, den der stets Ihr Abschied sehr
betrübet*

*Zeigt durch dies Denkmal an, wie hoch er sie
geliebet.*

Om den sörjande änklingens vidare öden är ingenting bekant.

Ja, detta är historien om den söta lilla Wrangel-flickan som min hustru en julafton hängde upp ovanför mitt skrivbord på Tois, och som från sin plats gav mig så många tjusande blickar.

matiskt hänseende var i jämförelse med övriga områden på samma breddgrad. Världens kallaste ort, Verchojansk i Sibirien, där temperaturer på ned till minus 69,8° C har uppmätts ligger på 68° latitud, alltså endast 8° nordligare. Detta förhållande är naturligtvis inte unikt för Rickul utan något som kommer hela nordvästra Europa till del. Ingen så långt från ekvatorn belägen del av jorden är så lyckligt lottad ur klimatisk synvinkel sett. Anledningen härtill är, att enorma mängder värme från sydligare breddgrader transporteras norrut genom vindar och havsströmmar. All rörelse på norra halvklotet böjer på grund av jordrotationen av åt höger och följaktligen kommer nordvästra Europa att frekventeras av varma och fuktiga sydvästvindar. Man brukar skilja mellan två slag av klimattyper, nämligen maritimt eller kustklimat och kontinentalt eller inlandsklimat. Vatten uppvärms fem gånger långsammare än jord och avkyles likaledes långsammare. Följden härav blir, att länder, som ligger vid havet, får relativt svalare vingar, ej så heta somrar och varma höstar. Närheten till Östersjön och Atlanten förläner Rickul ett relativt maritimt klimat. Ett annat fenomen framkallat av vattnets långsammare uppvärmning och långsammare avkyllning, som ingen kustbo kan undgå att lägga märke till, är den sjövind, som börjar blåsa vid tiotiden på morgonen och fortsätter hela dagen och på kvällen övergår till landvind.

Medeltemperaturen för Rickul för de olika månaderna framgår av följande tablå, där J är januari o. s. v. och siffrorna uttryckts i celsiusgrader.

Nedre raden visar Stockholm.

J.	F.	M.	A.	M.	J.	J.	A.	S.	O.	N.	D.
-4,8	-5,3	-2,7	2,3	8,4	13,0	16,3	15,5	11,3	6,1	1,3	-3,3
-2,5	-2,6	-0,4	3,6	9,2	13,8	16,9	15,2	11,2	6,4	1,6	-1,3

Årsmedeltemperaturen för Rickul respektive Stockholm låg på 4,8° och 5,9°. Dock är att märka att tidpunkten för mätningarna i Rickul avser åren 1866—1930 och för Stockholm 1901—1930 vilket gör att siffrorna ej är fullt jämförbara. Det faktum, att vi sedan ett hundratal år tillbaka har haft en nästan obruten klimatförbättring, är kanske ägnat att förvåna, då ju den mest markanta förändringen för gemene man tyckes vara, att vi inte får några riktiga somrar. Det faktum, att vi erhåller en högre årsmedeltemperatur är emellertid någonting på både gott och ont. Stora vattenmassor finns nu bundna i form av inlandsisar främst vid polerna. Vid avsmältning frigöres dessa och världshavet stiger för närvarande med 0,5—1 mm per år. Om alla glaciärer smälte, kom havsytans nivå att stiga med uppskattningsvis 65 m. Stora översvämningar skulle bli följden och många miljonstäder dränkas.

Det är emellertid inte endast medeltemperaturen som intresserar utan vegetationsperiodens verkliga längd d. v. s. tiden från vårbrukets början till bärgningen av den sista höstskörden. Medeltemperaturen för en månad kan synas hög, men en förödande nattfrost kan åstadkomma stor skada. Följande tablå visar antalet dagar per månad, då temperaturen genomsnittligt ej nått

till 0° C respektive antalet dagar då den högsta temperaturen understigit 0° C.

J.	F.	M.	A.	M.	J.	J.	A.	S.	O.	N.	D.
13,5	18,8	10,5	1,2	—	—	—	—	—	—	3,0	9,2
26,7	28,0	28,5	19,5	3,2	0,2	—	—	0,5	0,6	14,0	24,3

Vi finner, att endast månaderna juli och augusti varit helt frostfria. Naturligtvis inträffade nattfroster i juni och september långtifrån varje år utan endast i undantagsfall. Variationer från år till år förekom i övrigt. Frapperande är de varma höstarna. Så fort emellertid havet tillfrusit sjunker temperaturen snabbt och når sitt minimum i februari. Snötäcket kvarligger i allmänhet mindre än 90 dagar, medan isens varaktighet är mera beroende av vindförhållandena. Uppträder kraftiga östliga vindar, kan de ganska snabbt föra bort isbarriären längs kusten.

Nederbörden, som i normala fall någorlunda räckte till för jordbrukets behov, föll till största delen i form av regn. Fördelningen på årets olika månader framgår av nedanstående tablå, där siffrorna anger milimeter.

J.	F.	M.	A.	M.	J.	J.	A.	S.	O.	N.	D.
30,4	19,9	24,1	25,2	65,5	41,6	79,4	81,5	59,8	62,6	65,7	34,5

Totalt utgjorde nederbörden 590 m. m. Den hade sin första höjdpunkt i maj, vilket emellertid från jordbrukets synpunkt var något för tidigt. Även nästa som började i juni och nådde årets högsta siffra i augusti kom olämpligt, nämligen under skördetiden. För senare delen av året konstaterar vi en något för låg siffra i september vid tiden för höstsådden. Ett minimum i december var däremot enbart av godo, då marken härigenom hann tillfrysas, innan den första snön kom. Vi kan alltså med hänsyn till såväl jordmån som klimat konstatera, att förutsättningarna för modernäringens jordbruket på det hela taget ej var särdeles gynnsamma.

Estlandssvenska utställer i U.S.A.

Den estlandssvenska konstnärinnan Hilda Ratsep född Nyman, utställer f. n. ett antal målningar på Suffolk Museum, Long Island, U. S. A. Fru Ratsep, som varit bosatt i New York alltsedan 1920-talet, fick sin första konstnärliga utbildning hos Anders Zorn under hennes elevtid på Mora Folkhögskola i Dalarna.

*

Hjalmar Pajus från Nuckö har vid Norrköpings Högre Allmänna läroverk avlagt studentexamen.

PANGS JURIDISKA BYRÅ

Innehavare f. estnische advokaten, svenske juris kandidaten *ERVIN PANG*.

Rättegångar över hela landet, skilsmässor, fastighetsköp, testamenten, skattefrågor, inkasso, trafik- och hyresmål m. m.

Tel 28 83 28 (även på kvällstid)

Albygatan 142

SUNDBYBERG

Svenskbyborna till Sverige?

Genom svenska Röda korset har gjorts en framställan till Ryska Röda korset, som tagit upp den välvilligt, om att omkring 150 i Sovjetunionen kvarvarande svenskbybor skall få flytta till Sverige. Det rör sig om släktingar och ättlingar till de över 900 svenskbybor som kom hit 1929. De har varit skingrade över hela europeiska och asiatiska Ryssland, men synes till största delen ha återförenats i före detta Gammalsvenskby, som ligger i Ukraina vid floden Dnjeprs nedre lopp, tio mil från Svarta havet.

Enligt Dagens Nyheter har generalsekreterare Henrik Beer i Svenska Röda korset vänt sig till de ryska delegaterna i Internationella Röda kors-sammanträdet i Genève. De tog välvilligt upp framställningen och väntas sända ett par man till det område där svenskbyborna finns.

Inför statsminister Erlanders resa till Moskva igångsatte redaktör Herje Granberg i Stockholm — som efter kriget hjälpt hem en del svenskbybor som han fann i flyktingsläger i Tyskland — och pastor Sigfrid Hoas i Östertälje bland svenskbyborna i Sverige — de flesta bor på Gotland, i Småland och Västergötland — en insamling av namn på svenskbybor som man visste fanns kvar i Sovjetunionen. Redaktör Granberg fick ihop en lista på 150 namn, och till statsministern överlämnades en PM. Enligt vad utrikesdepartementet upplyser togs dock frågan om svenskbyborna icke upp under den svenska regeringsdelegationens besök i Ryssland — detta är den enda kommentar UD vill göra.

PÅ FLYKT 1944.

En hel del av de kvarvarande svenskbyborna befann sig under andra världskrigets senare skede på flykt västerut, och redaktör Granberg, som då var i Tyskland, kom 1944 genom en notis i Völkischer Beobachter, som talade om varifrån flyktingarna kom, dessa svenskbybor på spåren. Han berättar att han fick tyska utrikesministeriets tillstånd att besöka dem i södra Polen, som ännu låg bakom den vikande tyska fronten. Han fick en lista på bortåt 300 namn på svenskbybor. Ett försök att hjälpa dem hem gick om intet. Svenske kyrkoherden i Berlin, Erik Perwe, begav sig brådstörtat till Sverige för att förhandla med regeringen, men omkom vid en flygkatastrof över södra Östersjön, och sedan rullade den ryska offensiven fram över det område där svenskbyborna var.

Först efter kriget kom redaktör Granberg i kontakt med svenskbyborna i flyktingsläger i Västtyskland och hjälpte dem hem och skaffade dem arbete här.

De kvarvarande svenskbyborna är sådana som stannade kvar när det stora flertalet — 891 personer — genom Svenska Röda korsets förmedling 1929 flyttade hem till Sverige samt barn till familjer som efter en tid föll för frestelsen att återvända till Ryssland — det var sammanlagt 45 av 260 familjer som kommit hit. Fäderna inom

dessa återvändande familjer vet man inte mycket om — alla vuxna män uppges ha arresterats av hemliga polisen en natt och förts bort.

De senare åren har svenskbyborna i Sverige stått i kontakt med sina släktingar i Sovjetunionen och då och då skickat paket till dem. Byn Gammalsvenskby betraktades ett tag som upplöst, flertalet svenskättlingar var skingrade över hela Sovjetunionen, men på senaste tiden synes de ha återförenats i Gammalsvenskby, som numera heter Verkovska.

25-ÅRSJUBILEUM 1954.

1954 firade svenskbyborna på Gotland och i Jönköping 25-årsminnet av sin hemkomst till Sverige.

Gammalsvenskby grundades 1782 av från Dagö tvångsflyttade svenska bönder. Stammen blev kraftigt åderlåten under tidernas lopp, hårt kolonisationsarbete, förtryck av en tysk majoritet under 1800-talet bidrog därtill. Hjälpepeditioner utgick vid flera tillfällen från Sverige, särskilt under nöden efter första världskriget och 1922 fick Gammalsvenskby en i svenska kyrkan prästvigd präst. Förhållandena efter detta krig ledde till aktionen för hemflyttning av svenskbyborna 1929.

Som nämnts kom 891 personer hit 1929. Av dem emigrerade ett 70-tal till Kanada, 180 återvände efter en tid till Ryssland, medan det stora flertalet acklimatiserade sig här. Många bär de karaktäristiska efternamnen Utas och Hoas.

Sedan de ryska Röda kors-delegaterna i Genève ställt sig välvilliga till generalsekreterare Beers framställan finns det hopp att svenskbyborna här hemma skall få återse sina släktingar och ättlingar som de skildes från för mellan 25 och 30 år sedan. (D. N.)

Hapsalnytt

En del uppgifter om bl. a. Hapsal har genom den senaste tidens ökade brevkontakt med länderna bakom "järnridån" nått Sverige. Hapsal tycks enligt dessa uppgifter fortfarande användas som kur- och rekreationsort främst då för arbetande från Sovjetunionen. De från självständighetstiden kända badanläggningarna Bergfeld, Arronet och General Laidoners sanatorium drivs i ungefär samma omfattning som tidigare. Det laidonerska sanatoriet har givetvis fått byta namn.

Kretsen av gamla hapsalbor har dock krympt och i deras ställe har kommit ester från andra delar av landet och en hel del ryssar. Det uppges bl. a. att gymnasiektorn A. Üksti och hans dotter Eha avlidit under vistelsen i Sibirien. Fru Üksti har enligt samma källa fått återvända till Estland och är bosatt hos en dotter från hennes första äktenskap. Även folkskolans föreståndare Aleksander Pääbo är död. Förra sommaren avled även tjänstemannen i kretsstyrelsen Edgar Piik och chefen för andelsbanken Bernhard

August Bergman jubilerar

50 år fyller den 26 juni folkskolläraren August Bergman, Götlanda.

Han föddes i Klottorp, Nuckö. Ganska snart kom han till Birkas folkhögskola där hans studieintresse väcktes. Han avlade folkskolläraryxamen vid Nykarleby seminarium, Finland, 1930 och bevisade samma år en kördiregentkurs på Åland. Sin första anställning fick han på Birkas blandspråkiga folkskola. Där fann han ett stort och tacksamt arbetsfält bland den svensktalande delen av befolkningen. Med en hänförelse utan like utförde August Bergman tillsammans med några andra folkbildningsentusiaster ett stort arbete i svenskhetens tjänst. Man anordnade hembygdsfester, diskussionsaftnar, och däremellan övade man svensk sång och teater. Den s. k. "klicken" låg i selen och ryggade inte tillbaka för några som helst svårigheter. Ett par år senare finner vi så Bergman som ordinarie folkskollärare i Rosleps folkskola. I skoldistriktet fanns många präktiga ungdomar, som väntade på sin ledare. Snart klingade körsången från skolan, och på vintern vittnade skidspåren i snön om att Bergmans idrottspropaganda burit frukt. Sin största besvikelse i ungdomsarbetet i Roslep upplevde Bergman om vårarna. Då for den manliga ungdomen till sjöss. Hans arbete led avbräck. Betecknande nog liknade man honom vid hönan med ankungarna.

August Bergman försummade aldrig en svensk tillställning på Birkas folkhögskola. Det var ett sannskyldigt nöje att i hans sällskap cykla till dessa träffar. Väglaget fick vara hur uselt som helst. Ena gången kunde hans cykelhjul sjunka ned till navet i den lösa vägbanan, andra gången svävade han lika galant över förrädisk svallis, men framåt gick det.

Under kriget hände stora omvälvningar i Estlands politiska liv och Aug. Bergman trivdes varken med kommunism eller nazism. Sommaren 1943 kom han med sin familj till Sverige. Våren 1946 absolverade han svensk folkskolläraryxamen och har nu i många år haft ordinarie tjänst i Götlanda. Aug. Bergman sköter sin skola, sin trädgård sina bin och sin bil med inlevelse och stort intresse. En omtyckt och klok lärare, en god kamrat och en bra karl är det omdöme som Aug. Bergman får av alla, när vi nu önskar honom fortsatt lycka och framgång. A V.

Nuuti. Den populära borgmästaren och läkaren Hans Alver har dukat under för umbärandena i Sibirien. Han bortfördes som bekant svårt sjuk från sitt hem sommaren 1940. Den kände läroverksläraren Kooskora är död och pastor Albert Soosaar är präst på landsbygden.

Läkaren dr Juhans arbetar fortfarande som kirurg på kretslasarettet och posttjänstemännen Riimaste och Limberg samt taxeringsinspektören ("maksuinspektör") Toomet är pensionerade. Idrottsmännen Udo Politur och A. Ignatjev ha

Världen är så liten

Att detta gamla uttryck innehåller något av en sanning kom under tecknad att tänka på en januaridag ute på Mexicos pacifickust i staden Mazatlan. Vad som hände var följande:

Vår firma håller på att bygga nyanläggningar i denna stad och jag var på inspektionsresa. Byggnadsingenjören som stod för bygget hette Carlos Madinaveitia J. På spanska betyder första tillnamnet faderns dito och J. representerar begynnelsebokstaven i moderns efternamn. Madinaveitia är ett icke alldeles vanligt spanskt namn, men icke heller något speciellt ovanligt sådant. J:et däremot kunde ju betyda vad som helst. Det fanns således inget ovanligt hos karln ifråga utom att han mätte över 180 cm och hade ljusblå ögon.

När vi gått igenom alla byggnadsdetaljer satte vi oss enligt god mexicansk sed med var sin coca-cola under närmaste kokospalm för att ventilera de senaste händelserna och sucka över värmen. När jag besvarat hans fråga angående min nationalitet med att jag var svensk, säger han till min oerhörda överraskning att även han "på sätt och vis" var svensk, emedan hans moder var "sueca-estoniana". Att träffa en svenskättling sysselsatt som byggnadsingenjör på mexicanska pacifickusten får betraktas som en absolut sällsynthet; att träffa någon vars moder varit estlandssvenska — verkar helt enkelt otroligt.

Så småningom kröp hela historien fram. Hans fader var spanjor och gifte sig med en estlandssvenska vid namn Jurgenson eller Jürgenson i staden Pernau, som han uttryckte det. Som 6-åring hade han tillsammans med föräldrarna besökt Estland på nytt och de hade då med segelbåt farit över vatten till öar eller halvöar. Vilka eller vad stället hette visste han emellertid inte, då han förklarligt nog vid denna ålder saknade allt intresse för sin härstamning och sin moders släkt, vilkas språk han inte ens förstod. Att han emellertid på något sätt var "sueco-estoniano", det var han helt på det klara med.

Modern dog vid relativt unga år och efter spanska inbördeskriget flyttade fadern med sina två söner till Mexico, där Carlos utbildades till byggnadsingenjör. Om hans framgångar här berott på hans spanska eller estlandssvenska påbrå är svårt att säga. Vid ännu icke fyllda 40 år är han ensam ägare och grundare till en mycket stor och framgångsrik byggnadsfirma med flera miljonbyggen igång på olika ställen i landet.

Manfred Westerblom.

återvänt till Hapsal och ha gjort sig kända inom Sovjetunionen som framstående isjaksseglare. Järnvaruhandlaren Joffe's son Grischa är verk-som inom den ungtkommunistiska rörelsen och slaktaren Tikkermans son arbetar som ingenjör i Reval.

Som chef för exekutivkommitténs kulturavdelning verkar Ferd. Tanseri. (STE)

Emilie Ingman död

Den 18 mars avled i sitt hem i Mälarhöjden fru Emilie Ingman. Hon var vid sitt fränfalle 85 år.

Jordfästningen, som ägde rum den 29 mars i Stockholm, förrättades av pastor Ivar Pöhl. I sitt griftetal utgick pastor Pöhl från Kor.-br. 13:13.

Kransar och blommor nedlades förutom av de anhöriga bl. a. av revalsvenskar i Stockholm och av Svenska Odlingens Vänner.

Fru Ingman, som den 24 januari fyllde 85 år, blev då varmt hyllad av släkt och vänner.

Hon följdes nu till sitt sista vilorum av barn och barnbarn samt av övrig släkt och många vänner.

En god, försynt och allmänt avhållen revalbo har gått ur tiden.

Frid över hennes minne!

G. S.

Ragnhild Nyman

In memoriam

Söndagen den 5 februari — Runebergsdagen — gick Du bort från oss, från Dina söner, Dina anförvanter, Dina elever och Dina vänner.

Hur oändligt tomt det än är efter Dig, och hur stor saknaden än känns, ringer dock Runebergs ord i mina öron: "Ej med klagan skall Ditt minne firas, ej likt dens, som går och snart skall glömmas".

Nej, Ragnhild, Dig ska vi inte glömma. Så mycket hann Du ge av Dig själv under Ditt korta liv.

Alltid var Du glad, alltid hjälpsam, alltid förståelsefull. Du arbetade mer än de flesta. Du hade en förmåga att skapa hemtrevnad omkring Dig, tack vare Ditt praktiska sinne, Dina flinka händer, som kunde allt, och Ditt levande intresse för det pulserande livet. Ditt goda hjärta ömmade för andras svårigheter och lidanden.

En sådan helgjuten personlighet hade Du blivit i livets skola.

Det ljusa och glada i Ditt väsen hade Du lyckats bevara från Dina uppväxtår och från Dina lyckliga år i Estland.

Jag minns Dig som en ung flicka, en glad nyexaminerad lärarinna och lycklig fästmö. Det var i Nykarleby i Finland i slutet på 20-talet. Jag minns Dig även som ung och lycklig maka och mor på Ormsö i Estland på 30-talet.

Men så kom kriget med dess svåra omvälvningar. Hårt var slaget när Din make försvann i obekanta öden. Som så många andra måste Du

fly undan kriget med Dina små barn. Hur svårt det än var att börja om på nytt, lyckades Du. Du skapade ett gott hem i Sverige för Dina söner. Du var en utomordentlig uppfostrarinna både i skolan och i hemmet. Du älskade Ditt arbete och Ditt tredje hemland. Du slet och arbetade. Men du gjorde det med glädje.

Det var därför Du blev uppskattad och fick så många vänner.

Att kunna bära sorger med jämnmod, att klara upp svåra livssituationer, att sprida glädje omkring sig — det är en stor konst. Du kunde den konsten. Du gjorde allt detta och mycket mer, där Du lugnt och försynt utförde Din dagliga gärning intill det sista.

Din sega uthållighet, Din humor och Din vänlighet ska vi aldrig glömma.

Med tacksamhet ska vi minnas Ragnhild Nyman som ett strålande exempel på en god människa, en god moder, en god vän.

Gundel Stahl.

Döda

Änkefru Lisa Alkvist, född Marr den 26 november 1866 i Hapsal, avled den 8 april 1956 på Kustbohemmet, Ramsö, Vaxholm.

Fröken Astrid Ahlström, född den 7 juni 1940, på Ormsö, avled den 25 mars 1956 i Stockholm.

Hans Ahlström, född den 29 augusti 1870 på Ormsö, avled den 25 mars 1956 på Kustbohemmet, Ramsö, Vaxholm.

Karl Aman, född den 3 november 1875 på Nuckö, avled den 15 april 1956 i Norrköping

Robert Anker, född den 1 september 1908 på Nuckö, avled den 9 mars 1956 i Eskilstuna.

Fröken Agneta Beckman, född den 11 november 1874 på Ormsö, avled den 17 mars 1956 i Norrköping.

Änkefru Kersti Boman, född Engman den 14 september 1868 i Rickul, avled den 20 februari 1956.

Änkefru Vilhelmine Eilart, född Freiman den 25 januari 1874 i Rickul, avled den 19 april 1954 på Karl-Gustavs älderdomshem.

Fröken Gertrud Grönman, född den 19 december 1877 på Ormsö, avled i april 1956 i Partille.

Änkefru Emilie Ingman, född Ihloff den 24 januari 1871 i Reval, avled den 18 mars 1956 i Stockholm.

Änkefru Mare Klippberg, född den 6 januari 1874 i Rickul, avled den 24 februari 1956 i Stockholm.

Fröken Lena Luhn, född den 23 juni 1873 på Nuckö, avled den 18 juli 1955 i Orsa.

Änkefru Gertrud Lundkvist, född Appelblom den 8 oktober 1871 på Ormsö, avled den 6 april 1956 på Tors-tunabys älderdomshem.

Johan Nyman, född den 24 december 1886 på Ormsö, avled den 20 januari 1956 på Munktorps älderdomshem.

Änkefru Marie Ponder, född Matsman den 22 juli 1877 på Nuckö, avled den 1 januari 1953 på älderdomshemmet i Karlstad.

August Ribon, född den 8 oktober 1890 på Nuckö, avled den 8 mars 1956 i Stockholm.

Änkefru Anna Stubender, född Anker den 8 oktober 1875 på Nuckö, avled i maj 1955 i Sala.

Alexander Gottlieb Treugut, född den 28 december 1878 i Baltischport, avled den 14 februari 1956 i Luleå.

Vår ousägligt älskade Dotter, vårt allt

Astrid Ahlström

född den 7/6 1940

avled den 25/3 1956

Djupt sörjd och saknad av

Mor, Far och Lennart

Mormor, Morfar

samt övrig släkt och många vänner.

Sov ljuvt, sov gott

Mot jordens hjärta sluten.

Här i förtid bruten.

Du är ej död, Du sover blott

Vad jorden gömmer

Ej våra hjärtan glömmes.

Vår älskade Mor

Emilie Ingman

— f. Ihloff —

f. 24/1 1871 i Reval

d. 18/3 1956 i Stockholm

Djupt sörjd och saknad av

Alma

Hjalmar och Inga

Ellen och Erwin

Sigrid och Kurt

Barnbarn och barnbarnsbarn

Kära lilla Mamma nu är din strävan slut

All smärta den är borta och Du får vila ut

För allt vi vill Dig tacka, för kärlek rik och stor

För omsorg och all möda, tack kära lilla mor.

Vår käre Far, Farfar och Morfar

Hans Ahlström

född den 29 augusti 1870 på Ormsö

avled den 25 mars 1956 på Mörby lasarett

Sörjd och saknad av

Barn, Barnbarn, Syster, Släkt och Vänner.

Så tag nu mina händer och led du mig,

Att saligt hem jag länder, O Gud till Dig.

Ditt barn i nåd ledsaga, min väg är svår

Jag vill ett steg ej taga, där Du ej går.

Vår kära Mor

Mormor, Farmor och Syster

Mare Klippberg

född 6/1 1874

död 24/2 1956

Älskad och saknad av övrig släkt och vänner

Du styrde. Du ställde

Du ville oss väl.

Du älskat oss alla

av hela Din själ

Välsignat vare Ditt minne.

Vår älskade Mor

Agneta Beckman

född den 11/11 1874

död den 17/3 1956

har lugnt och stilla insomnat i sitt hem

i Norrköping.

Agneta, Henning, Maria, Edvard

Ljuvt slumra, o Moder

Ditt mål Du har vuunit.

Du lämnat en stig

Som ej rosenströdd var.

Sov i ro, dyra Moder,

Du hamnen nu funnit,

Ditt minne, Din bild

i våra hjärtan står kvar.

Min älskade Make

vår käre Far och Morfar

August Ribon

född 8 okt. 1890

död 8 mars 1956

har i djup sorg och saknad lämnat oss

MARIA

Hilda, Ella, Salme

Systrar, släkt och vänner.

Glad och god Du alltid varit

utan klagan smärtan bar.

Ingen vet vad Du har lidit,

nu Du vilan funnit har.

Tung är sorgen, svår att bära,

tomt det är i hemmets vrå.

Men vad allt Du gav oss kära

finns i minnet kvar ändå.

FAMILJENYTT

Förlovade

Ture Classon och Ester "Lina" Fällin — Påskafton 1956.

Vigda

I Stockholm den 2 april 1956, Ing. Axel Friberg och Britt-Inger Lindkvist.

På Lidingö den 5 maj 1956, Ing. Vilhelm Fredrik Nee och Ingrid Linnea Nyberg.

I Stockholm den 5 januari 1956, Olof Andersin och Margareta Lundholm.

I Stockholm den 31 mars 1956, Evert Edström och Edit Maria Björk.

Bemärkelsedagar

90 år.

Lise Luhn, f. Granman den 9 augusti 1866, Nuckö.
Anders Ahlberg, född den 28 augusti 1866, Rickul.

85 år.

Johanna Gertrud von Zur Mühlen, f. Battz den 1 juni 1871, Hapsal.

Maria Sjöström, f. Appelblom den 16 juli 1871, Ormsö.
Anna Gineman, f. Granberg den 10 augusti 1871, Nuckö.

80 år.

Alexander Berkman, född den 9 juli 1876, Dagö.
Johannes Freiman, född den 13 juli 1876, Rickul.
Gustav Lemberg, född den 20 juli 1876, Nuckö.
Agneta Åkerman, f. Liljeros den 3 augusti 1876, Ormsö.
Maria Sedman, f. Välja den 5 augusti 1876, Nuckö
Kristoff Engman, född den 24 augusti 1876, Rickul.

75 år.

Johannes Läck, född den 17 juni 1881, Dagö.
Olga Öberg, f. Flantz den 1 juli 1881, Dorpat.
Alexander Schneider, född den 9 juli 1881, Reval.
Elsa Weckman, f. Komulainen den 19 juli 1881, Reval.
Anna Alström, f. Rank den 9 augusti 1881, Ormsö.
Mina Björkkvist, f. Hamberg den 16 augusti 1881, Rickul.
Anders Heyman, född den 21 augusti 1881, Rickul.
Anders Engström, född den 27 augusti 1881, Ormsö.

70 år

Bernhard Paul Kivistik, född den 18 juni 1886, Hapsal
Hans Appelblom, född den 24 juni 1886, Ormsö.
Johan Hörnsten, född den 5 juli 1886, Ormsö.
Agneta Sjöström, f. Liljebäck den 14 juli 1886, Ormsö.
Lovisa Erkas, f. Engman den 23 juli 1886, Odinsholm.
Maria Nyblom, f. Grundsten den 27 juli 1886, Ormsö.
Magdalena Björk, f. Lorentz den 29 juli 1886, Runö.
Maria Rosenblad, f. Järnström den 30 juli 1886, Ormsö.
Gertrud Sjöström, f. Lilja den 7 augusti 1886, Ormsö.
Elisabeth Karin född den 8 augusti 1886, Reval.
Edvard Westerblom, född den 17 augusti 1886, Odinsholm.
Lovisa Wikstein, född den 29 augusti 1886, Reval.

60 år.

Erik Loorand-Vestersten, född den 1 juni 1896, Reval.
Maria Landman, f. Glad den 5 juni 1896, Ormsö.
Helene Vilhelmine Thomsson, f. Akerman den 7 juni 1896, Reval.

Arnold Alexander Åman, född den 18 juni 1896, Reval
Julia Tammerman, f. Faberit den 21 juni 1896, Kohila.
Kristof Thomsson, född den 2 juli 1896, Nuckö.
Lovisa Engman, f. Luhn, den 4 juli 1896, Nuckö.
Lovisa Hallman, född den 6 juli 1896, Rickul.
Kristian Heyman, född den 6 juli 1896, Rickul.
Wilhelm Hansson, född den 10 juli 1896, Nuckö.
Herman Österman, född den 10 juli 1896, Rickul.
Olga Thomsson, född den 11 juli 1896, Nuckö.
Elin Akk, f. Jürgens den 14 juli 1896, Reval.

Johan Blomman, född den 2 augusti 1896, Ormsö.
Meta Nyman, f. Laos den 3 augusti 1896, Reval.
Johannes Stahl, född den 6 augusti 1896, Rickul.
Herman Liin, född den 23 augusti 1896, Rickul.

50 år.

Axel Bertelsson, född den 6 juni 1906, Nargö.
Lars Westerblom, född den 6 juni 1906, Ormsö.
Viktor August Rosen, född den 10 juni 1906, Nargö.
Voldemar Söderlund, född den 10 juni 1906, Rickul.
Katarina Öman, född Holm den 10 juni 1906, Ormsö.
Edvard Klingberg, född den 14 juni 1906, Rickul.
Anna Maria Neemre, f. Orgmets den 18 juni 1906, Pärisspea.
Mathias Pelmas, född den 18 juni 1906, Rickul.
August Bergman, född den 26 juni 1906, Nuckö.
Anders Rönblom, född den 3 juli 1906, Ormsö.
Elfrida Jaanberg, f. Fagerström den 4 juli 1906, Vippal.
Johannes Laving, född den 5 juli 1906, Nuckö.
Robert Aman, född den 6 juli 1906, Nuckö.
Voldemar Treiberg, född den 10 juli 1906, Rickul.
Hugo Hubert Hallberg, född den 11 juli 1906, Nuckö.
Axel Heldring, född den 14 juli 1906, Nuckö.
Helene Sikkar, f. Iversson den 15 juli 1906, Reval.
Kristian Pähn, född den 17 juli 1906, Reval.
Lovisa Lemberg, f. Ribon den 22 juli 1906, Nuckö.
Leontine Bedman, f. Sedman den 29 juli 1906, Nuckö.
Alfred Brunberg, född den 8 augusti 1906, Rickul.
Irene Miralda Leeväli, född den 10 augusti 1906, Nuckö.
Astrid Pettersson, f. Tau den 14 augusti 1906, Reval.
Herbert Söderholm, född den 14 augusti 1906, Rickul.
Mathias Borrman, född den 15 augusti 1906, Rickul.
Lydia Luts, f. Ellman den 15 augusti 1906, Hapsal.
Fridolf Grönberg, född den 16 augusti 1906, Reval.
Irene Pajus, f. Aman den 16 augusti 1906, Nuckö.
Johan Lilja, född den 17 augusti 1906, Ormsö.
Oskar Männapso, född den 17 augusti 1906, Reval.

För all visad vänlighet på min 80-årsdag ber jag härmed få framföra mitt varmaste tack.

Tio Boman.